

**Starptautisko un Eiropas Savienības tiesību jomas
2024./2025. akadēmiskā gada vasaras eksāmena teorētiskās daļas
jautājumu un praktiskās daļas uzdevuma (kāzusa) vērtēšanas
vadlīnijas**

Saturs

Teorētiskās daļas jautājumi	3
1. jautājums. Starptautiskās privāttiesības.....	3
2. jautājums. Starptautiskās publiskās tiesības.....	5
3. jautājums. Eiropas Savienības tiesības.....	7
Praktiskās daļas uzdevums.....	12

Teorētiskās daļas jautājumi

1. jautājums. Starptautiskās privāttiesības

Ārvalsts tiesas nolēmuma (sprieduma) atzīšanas atteikums

Izņēmuma gadījumā ārvalstu nolēmuma (sprieduma) atzīšana vai izpilde valstī, kur tiek prasīta šāda atzīšana un/ vai izpilde, var tikt atteikta. Tam ir savi specifiski mērķi, un šim procesam ir paredzētas noteiktas procesuālās garantijas. Ņemot vērā minēto, lūdzu raksturot:

1. Kādus tiesību avotus Latvijas tiesai ir jāpiemēro, kad viena no strīda pusēm iebilst pret ārvalsts tiesas nolēmuma atzīšanu un izpildi. Nosauciet vismaz trīs šādus avotus un īsi raksturojot šo avotu būtību. (3 punkti)

Noteikumi par ārvalstu nolēmumu atzīšanu un izpildi ir noteikti gan valstu nacionālajās normās, starptautiskajos līgumos (konvencijas un divpusējie tiesiskās palīdzības līgumi), gan arī Eiropas Savienības tiesību aktos.

Latvijā nolēmumu atzīšanas un izpildes atteikumu regulē Civilprocesa likuma F daļa.

Nozīmīgākais instruments, kas paredz vienotus noteikumus par jurisdikciju, nolēmumu atzīšanu un izpildi civillietās un komercietās Eiropas Savienības līmenī ir Eiropas Parlamenta un Padomes 2012. gada 12. decembra regula (ES) Nr. 1215/2012 par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi civillietās un komercietās (pārstrādāta versija) jeb Briseles Ibis regula.

Attiecībās starp visām Eiropas Savienības dalībvalstīm un Šveici, Norvēģiju, Islandi spēkā ir Konvencija par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi civillietās un komercietās jeb 2007.gada Lugāno Konvencija.

Attiecībā uz citām trešajām valstīm var būt piemērojama Hāgas Konvencija par ārvalstu spriedumu atzīšanu un izpildi civillietās un komercietās, kura ir spēkā no 2023.gada 1.septembra.

Attiecībā uz citām valstīm Latvijā ir spēkā tiesiskās palīdzības līgumi, kuri tajā skaitā satur noteikumus par jurisdikciju un nolēmumu (spriedumu) atzīšanu un izpildi attiecībās ar konkrēto valsti. Tiesiskās palīdzības līgumus Latvija ir noslēgusi ar Ukrainu, Baltkrievijas Republiku, Uzbekistānas Republiku, Kirgīzijas Republiku un Moldovas Republiku.

Punktu var likt arī, ja students piemin Krievijas līgumu (ja piemin arī tā denonsēšanu). Papildu punkts var būt par to, ja komentē, ka pēc denonsēšanas līgums vēl spēkā sešus mēnešus.

Punktu sadalījums:

0 punktu	Studentam nav zināšanu par komponentā ietverto jautājumu
1-3 punkti	Par katru nosaukto avotu piešķirams viens punkts, bet ne vairāk kā trīs. Punktu skaitu nesamazina, ja avota nosaukums ir aptuvens, bet apliecina studenta izpratni.

2. CPL 637.(2) pants nosaka septiņus ārvalsts nolēmumu neatzišanas pamatus. Nosauciet vismaz četrus šādus pamatus (4 punkti)

Pamati tiesas nolēmuma atzīšanas atteikumam atbilstoši CPL 637.(2) pantam ir šādi:

- ja šāda atzīšana ir acīmredzamāi pretrunā uzrunātās dalībvalsts sabiedriskajai kārtībai (ordre public) (Briseles Ibis regulas 45(1)(a). pants; CPL 637(2)(6.) p.);
- aizmuguriska sprieduma gadījumā – ja atbildētājam netika laikus izsniegts dokuments, ar kuru celta prasība, vai līdzīgs dokuments, lai viņš varētu nodrošināt sev aizstāvību, izņemot gadījumu, ja atbildētājs nav sācis sprieduma pārsūdzēšanas procedūru, kad viņam bija iespējams to darīt (Briseles Ibis regulas ievaddaļas (29). punkts un 45(1)(b). p.; CPL 637(2)(3.) p.);
- ja spriedums ir nesavienojams ar spriedumu, kas uzrunātajā dalībvalstī pieņemts starp tām pašām pusēm (Briseles Ibis regulas 45(1)(c).p.; CPL 637(2) (4.) p.);
- ja spriedums ir nesavienojams ar agrāku spriedumu, kas pieņemts citā dalībvalstī vai kādā trešā valstī un par vienu un to pašu pamatu un priekšmetu starp tam pašām pusēm, ar noteikumu, ka agrākais spriedums atbilst nosacījumiem tā atzīšanai uzrunātajā dalībvalstī (Briseles Ibis regulas 45(1)(d).pants; CPL 637(2).(5.) p.);
- ārvalsts tiesa, kura pieņēmusi nolēmumu, saskaņā ar Latvijas likumu nebija kompetenta izskatīt attiecīgo strīdu vai šādam strīdam ir izņēmuma piekritība Latvijas tiesai (CPL 637(2)(1.) p.);
- ārvalsts tiesas nolēmums nav stājies likumīgā spēkā (CPL 637(2) (2.) p.);
- pieņemot ārvalsts tiesas nolēmumu, nav piemērots tās valsts likums, kas būtu piemērojams atbilstoši Latvijas starptautisko privāttiesību kolīziju normām (CPL 637(7.) p.).

Punktu sadalījums:

0 punktu	Students nav nosaucis nevienu ārvalsts tiesas sprieduma atzīšanas atteikuma pamatu
1-4 punkti	Par katru pareizu piemēru piešķirams viens punkts, bet ne vairāk kā četri punkti.

3. Kāda ir Briseles Ibis regulā (1215/2012) noteiktā procesuālā kārtība, kas jāievēro, ja ieinteresētā puse vēlas panākt sprieduma atzīšanas un izpildes atteikumu? Aprakstiet šīs kārtības būtību. (2 punkti).

Atbilstoši Briseles I bis regulas 36. panta 1. punktam dalībvalstī pieņemtu spriedumu bez kādas īpašas procedūras atzīst pārējās ES dalībvalstīs. Piemēram, ieinteresētā puse ar citā dalībvalstī taisītu spriedumu var vērsties tieši pie tiesu izpildītāja Latvijā.

Sprieduma atzīšana var tikt atteikta pēc jebkuras ieinteresētās puses pieteikuma (Briseles I bis regulas 45.panta 1. punkts). Tas nozīmē, ka, piemēram, atbildētājs, ja nevēlas, lai spriedums tiktu atzīts konkrētajā dalībvalstī, ir proaktīvs un sniedz pieteikumu par neatzīšanu. Šī ir būtiski atšķirība no Lugano konvencijas un Briseles I regulas, kur ir/bija paredzēta eksekvatūra.

Pieteikumu par atzīšanas un izpildes atteikumu iesniedz tiesā, ko attiecīgā ES dalībvalsts ir paziņojusi Komisijai kā tiesu, kurā jāiesniedz pieteikums (Briseles I bis regulas 45. panta 4. punkts un 47. panta 1. punkts). Izpildes atteikuma procedūru, ciktāl uz to neattiecas šī regula, reglamentē uzrunātās dalībvalsts tiesību akti. Vienlaikus regula paredz, ka tiesa nekavējoties pieņem lēmumu par izpildes atteikuma piemērošanu.

Jebkura puse var pārsūdzēt lēmumu par izpildes atteikuma piemērošanu, ko iesniedz tiesā, ko attiecīgā dalībvalsts ir paziņojusi Komisijai kā tiesu, kurā jāiesniedz šāda pārsūdzība (Briseles I bis regulas 49. panta 1. punkts).

Punktu sadalījums:

0 punktu	Studentam nav zināšanu par komponentā ietverto jautājumu
1 punkts	Paskaidrots, ka tas ir process tiesā pēc jebkuras ieinteresētās puses lūguma
1 punkts	Papildus punkts par procedūras detalizētāku un pareizu aprakstu, pilnīgi visi elementi nav nepieciešami papildus punkta iegūšanai, bet jāpiemin vismaz kāds no atbildē norādītajiem.

10. (papildu punktu) var iegūt, ja students spēj plašāk paskaidrot jebkuru no jautājuma komponentiem, tajā skaitā spēj padziļinātu argumentāciju pamatot ar starptautisko un pārnacionālo tiesu judikatūru vai valstu praksi.

2. jautājums. Starptautiskās publiskās tiesības

Starptautisko tiesību avotu vieta Latvijas ārējo normatīvo aktu hierarhijā

Latvija ir monistiska valsts, kur Latvijas starptautiski tiesiskās saistības ir kļuvušas par Latvijas tiesību sistēmas sastāvdaļu.

1. Raksturojiet ko nozīmē monisma valsts? Miniet vismaz divus Latvijas normatīvus aktus, kuri atspoguļo monisma pieeju? (3 punkti)

Latvija ir uzskatāma par monisma valsti: Latvijas starptautiski tiesiskās saistības veido daļu no Latvijas tiesību sistēmas, proti, starptautisko tiesību sistēma un Latvijas tiesību sistēma ir vienotas. Ja starptautiskā saistība ir pašpietiekama, tad tai nav nepieciešama īpaša nacionālā implementācija, un tā ir tieši piemērojama līdztekus Saeimas pieņemtajiem likumiem. Piemēram, ja Latvijai saistoša starptautisko tiesību norma rada personai tiesības, tad persona var tieši atsaukties uz šo normu izpildvaras un tiesu iestādēs.

Satversme (89.p.), likums "Par Latvijas Republikas starptautiskajiem līgumiem" (13.p.), Administratīvā procesa likums (15.p.), Satversmes tiesas likums (16.p.), Kriminālprocesa likums (2.p.), Civilprocesa likums (5.p.) u.c.

Punktu sadalījums:

0 punktu	Studentam nav zināšanu par komponentā ietverto jautājumu.
2 punkti	Students paskaidro monisma būtību (1 punkts par katru no aspektiem – (1) tiesību sistēmas ir vienotas, (2) ja starptautisko tiesību norma ir pašpietiekama, tā ir piemērojama tieši).
1 punkts	Students min divus normatīvos aktus.

2. Kur Latvijas ārējo normatīvo aktu hierarhijā atrodas Latvijai saistošie starptautiskie līgumi, gan starpvalstu, gan starpvaldību? Kā tiek risināta kolīzija starp Latvijas Republikas likuma un starptautiskā līguma normu (3 punkti)

Latvijas slēgtie starpvalstu līgumi atrodas vienā hierarhijas līmenī ar Saeimas pieņemtajiem likumiem. To savstarpējās kolīzijas gadījumā ir piemērojama starptautiskā norma. Likums "Par Latvijas Republikas starptautiskajiem līgumiem" noteic, ka "Ja starptautiskajā līgumā, kuru Saeima ir apstiprinājusi, paredzēti citādi noteikumi nekā Latvijas Republikas likumdošanas aktos, tiek piemēroti starptautiskā līguma noteikumi." (13.p.)

Ir iespējams argumentēt, ka Latvijai saistošie starpvaldību līgumi ir vienā hierarhijas līmenī ar Ministru kabineta noteikumiem, kolīzijas gadījumā būtu prioritāri par MK noteikumiem, bet zem Saeimas pieņemtajiem likumiem. Hipotētiski jebkurš slēdzamais starptautiskais līgums, kurš būtu pretrunā ar Saeimas pieņemtu likumu, noteikti ir jāslēdz kā starpvalstu līgums un jāratificē Saeimā, taču praksē šādas kolīzijas tomēr var rasties. Taču atbilstoši 1969. gada Vīnes konvencijas par starptautisko līgumu tiesībām 27. pantam valsts nevar atsaukties uz nacionālo tiesību prasībām, lai nepildītu starptautisko līgumu, neizšķirot starpvalstu un starpvaldību līgumus. Tāpēc starpvaldību līgumi ir ievietojami tajā pašā hierarhijas līmenī, kurā ir starpvalstu līgumi.

Kolīzijas gadījumā starp likuma un starptautiskā līguma normām tiek piemērots Latvijai saistošais starptautiskais līgums.

Punktu sadalījums:

0 punktu	Studentam nav zināšanu par komponentā ietverto jautājumu
----------	--

2 punkti	Ja students norāda uz Vīnes konvencijas normu, tad 2 punkti; ja tikai uz iekšzemes hierarhiju, tad 1 punkts.
1 punkts	Tiek norādīts uz starptautiskās tiesību normas pārkumu.

3. Kur Latvijas ārējo normatīvo aktu hierarhijā atrodas Latvijai saistošās starptautiskās paražu tiesību normas, tajā skaitā tās, kurām ir *jus cogens* raksturs? Vai Satversmes norma var būt pretrunā ar *jus cogens*? (3 punkti)

Ņemot vērā, ka starptautisko tiesību avotu starpā nepastāv hierarhiskās attiecības, starptautiskās paražu tiesību normas atrodas tajā pašā hierarhijas līmenī kā starptautiskie līgumi. Kolīzijas gadījumā ar Saeimas pieņemtajiem likumiem prevalē starptautisko tiesību norma.

Jus cogens norma ir imperatīva starptautisko tiesību norma, no kuras nav pieļaujamas atkāpes (1969. gada Vīnes konvencijas par starptautisko līgumu tiesībām 53. pants). Par *jus cogens* normām atzīstams, piemēram, agresijas aizliegums, genocīda aizliegums, noziegumu pret cilvēci un kara noziegumu aizliegums. Ja starptautisko tiesību normas ir pretrunā ar *jus cogens*, tad šīs normas nav piemērojamas.

Jus cogens normas ir pārākas par Satversmi. Diemžēl pastāv situācija, ka Satversmes norma var būt pretrunā ar *jus cogens* normu, taču šī Satversmes norma (Satversmes 43. p.) doktrīnā tiek uzskatīta par nepiemērojamu.

Punktu sadalījums:

0 punktu	Studentam nav zināšanu par komponentā ietverto jautājumu
1 punkts	Students norāda, ka starptautisko līgumu normas prevalē.
2 punkti	Students izskaidro <i>jus cogens</i> normas būtību (1 punkts) un pārkumu pār Satversmi (1 punkts).

10. (papildu punktu) var iegūt, ja students spēj plašāk paskaidrot jebkuru no jautājuma komponentiem, tajā skaitā spēj padziļinātu argumentāciju pamatot ar starptautisko un pārnacionālo tiesu judikatūru vai valstu praksi.

3. jautājums. Eiropas Savienības tiesības

Pakalpojumu sniegšanas brīvība

Pakalpojumu sniegšanas brīvība ir viena no Eiropas Savienības kopējā tirgus brīvībām:

1. Nosauciet kritērijus, kas ļauj nošķirt darba ņēmējus no pakalpojumu sniedzējiem (2 punkti)

Lai nošķirtu darba ņēmēju brīvu pārvietošanos (LESD 45. pants) no pakalpojumu sniegšanas brīvības (LESD 56. pants), jāņem vērā šādi kritēriji

Darba ņēmēja statusu (spriedums lietā 53/81 Levin) raksturo:

- darbība par noteiktu atlīdzību (samaksu),
- darbu raksturo stabilitāte – tās ir patstāvīgas attiecības, kas nav īslaicīgas vai neregulāras,
- pakļautība darba devēja norādījumiem (pakļautība darba attiecībās),
- infrastruktūru, kas nepieciešama darba izpildei, nodrošina darba devējs.

Savukārt pakalpojumu sniedzēju darbība (spriedums C-55/94 Gebhard) izceļas ar:

- mērķi gūt peļņu vai ienākumus;
- profesionālu patstāvību (nav pakļautības attiecību);
- darbības īslaicīgu vai neregulāru raksturu;
- infrastruktūru, kas nepieciešama attiecīgo pakalpojumu sniegšanai, nodrošina pats pakalpojumu sniedzējs.

Šie kritēriji ļauj identificēt, vai persona darbojas atkarīgās attiecībās kā darba ņēmējs, vai arī patstāvīgi kā pakalpojumu sniedzējs, tādējādi piemērojot attiecīgi LESD 45. vai 56. pantu.

Punktu par izcilību var piešķirt, ja students atceras, ka LESD 57.pantā noteikts, ka "Pakalpojumus uzskata par "pakalpojumiem" Līgumu nozīmē, ja tos parasti sniedz par atlīdzību, ciktāl uz tiem neattiecas noteikumi par preču, kapitāla un personu brīvu apriti."

Punktu sadalījums:

0 punktu	Studentam nav zināšanu par komponentā ietverto jautājumu vai atbildē ir būtiskas kļūdainas.
1 punkts	Nosaukts vismaz viens pareizs kritērijs (kurš uzsver atšķirības, nevis līdzības) katrā kategorijā.
2 punkti	Skaidri nošķirti abi statusi, minēti vismaz 2 kritēriji abu kategoriju nošķiršanai, ir juridisks pamatojums.

2. Paskaidrojiet ES Tiesas izmantotās juridiskās analīzes soļus (testu), kuri tiek izmantoti, izvērtējot dalībvalsts noteiktu pakalpojumu sniegšanas brīvības ierobežojumu tiesiskumu (4 punkti)

Izvērtējot, vai dalībvalsts noteiktais ierobežojums pārkāpj pakalpojumu sniegšanas brīvību (LESD 56. pants), ES Tiesa piemēro šādu četru soļu juridisko testu (piemēram, C 55/94 Gebhard, C 60/00 Carpenter):

1. Diskriminācijas esamības izvērtēšana:

Tiesa vispirms pārbauda, vai ierobežojums ir tieši vai netieši diskriminējošs uz personas valstspiederības pamata, vai arī tas ir nediskriminējošs, juridiski un arī faktiski piemērojams vienlīdzīgi visām personām.

2. Leģitīma mērķa identificēšana:

Tālāk tiek vērtēts, vai ierobežojumu var attaisnot:

- a) ar LESD 52. pantā minētajiem mērķiem (piemēram, sabiedriskā kārtība, drošība, veselība) – ja ierobežojums ir diskriminējošs;
- b) ar pārliecinošiem sabiedrības interešu apsvērumiem – ja ierobežojums nav tieši diskriminējošs (piemēram, patērētāju aizsardzība).

Par pareizu leģitīma mērķa izvērtēšanas skaidrojumu nevar atzīt atbildes, kurās norādīts uz LESD minētajiem mērķiem un/vai sabiedrības interešu apsvērumiem, ja netiek skaidrots, ka sabiedrības interešu apsvērumus var atzīt par leģitīmiem mērķiem tikai situācijās, kurās netiek konstatēta tiešā diskriminācija.

3. Samērīguma izvērtējums:

Ierobežojumam jāatbilst samērīguma principam:

- a) Piemērotība – vai pasākums ir piemērots, lai sasniegtu leģitīmo mērķi;
- b) Nepieciešamība – vai tas nav pārmērīgs, proti, vai nav iespējams sasniegt mērķi ar mazāk ierobežojošiem līdzekļiem.

Skaidrojot samērīguma testu ir jāpiemin vai jāapraksta abi kritēriji – gan piemērotība, gan nepieciešamība.

4. Saskaņa ar pamattiesībām:

Visbeidzot tiek pārbaudīts, vai ierobežojums neskar nesamērīgi pamattiesības, piemēram, tiesības uz ģimenes dzīvi (skat. Carpenter, C 60/00).

Punktu sadalījums:

0 punktu	Studentam nav zināšanu par komponentā ietverto jautājumu vai atbildē ir būtiskas kļūdas.
1 punkts	Students identificē kādus no būtiskajiem soļiem (piemēram, diskriminācijas vai samērīguma jēdziens), taču, pretēji jautājuma formulējumam, nesniedz skaidrojumu vai juridisku pamatojumu.

2 punkti	Students pareizi nosauc un pareizi paskaidro vismaz 2 soļus (piemēram, diskriminācijas kritērijs un leģitīma mērķa noteikšanu). Divus punktus var piešķirt arī tad, ja tiek vispārīgi nosaukti visi četri analīzes soļi, bet, pretēji jautājuma formulējumam, netiek paskaidroti vai tiek paskaidroti nepareizi.
3 punkti	Students pareizi nosauc un pareizi paskaidro vismaz 3 no 4 analīzes posmiem
4 punkti	Students pareizi nosauc un pareizi paskaidro visus 4 ES Tiesas izmantotos soļus, skaidrojot to juridisko loģiku.

3. Ievērojot, ka LESD ir starpvalstu līgums, vai un kāpēc privātpersonas tomēr var atsaukties uz pakalpojumu sniegšanas brīvību tiesvedībās ar tādiem subjektiem kā sporta federācijas, advokātu kolēģijas vai arodbiedrības? (3 punkti)

Lai gan Līgums par Eiropas Savienības darbību (LESD) ir starpvalstu tiesību akts, **ES Tiesa ir atzinusi, ka noteiktām tā normām var piemist tieša iedarbība**. Tas nozīmē, ka **privātpersonas var tieši atsaukties uz šīm normām valstu tiesās**, arī strīdos ar nevalstiskiem subjektiem. Šis princips tika nostiprināts jau lietā *Van Gend en Loos*, kur Tiesa uzsvēra, ka Savienības tiesības rada ne tikai tiesības dalībvalstīm, bet arī indivīdiem.

LESD 56. pants, kas nodrošina pakalpojumu sniegšanas brīvību, var būt **piemērojams arī situācijās, kad ierobežojumi netiek noteikti tieši ar valsts aktu**, bet gan **ar privātu vai profesionālu organizāciju normām**, kas kolektīvi regulē konkrētas darbības jomas.

ES Tiesa ir skaidrojusi, ka šādi subjekti, piemēram, **sporta federācijas** (*Walrave*, 36/74), **advokātu kolēģijas** (*Wouters*, C-309/99) vai **arodbiedrības** (*Laval*, C-341/05), var būt pakļauti Savienības tiesību prasībām, ja to rīcība **būtiski ietekmē piekļuvi pakalpojumu sniegšanai vai saņemšanai citās dalībvalstīs**. Šīs pieejas pamatā ir ideja, ka ES brīvību efektivitāte tiktu apdraudēta, ja privātas organizācijas varētu izveidot šķēršļus, ko valstij aizliegts radīt. Tādējādi **privātpersonas var atsaukties uz LESD 56. pantu arī attiecībā ar šādām struktūrām**, ja to pieņemtie noteikumi vai rīcība ierobežo pakalpojumu brīvību pārrobežu kontekstā. Šajās situācijās nacionālajām tiesām ir pienākums nepiemērot šādas ierobežojošus noteikumus, ja tie neatbilst ES tiesībām.

Punktu sadalījums:

0 punktu	Studentam nav zināšanu par komponentā ietverto jautājumu vai atbildē ir būtiskas kļūdas
1 punkts	Minēts tiešās iedarbības princips, bet nav pareizi izskaidrots, kā tas attiecas uz tādiem subjektiem kā sporta federācijas, advokātu kolēģijas vai arodbiedrības
2 punkti	Minēts tiešās iedarbības princips un atzīta iespēja piemērot LESD 56. pantu nevalstiskām organizācijām, bet nav konkrētu judikatūras piemēru vai pareiza skaidrojuma par šo organizāciju regulējošo lomu.

3 punkti	Korekti izskaidrots, ka uz šādām organizācijām var attiecināt LESD 56. pantu, minēta ES tiesību efektivitāte, paskaidrots, ka LESD atsevišķajos gadījumos var tikt piemērots ne tikai vertikālajās, bet arī horizontālajās attiecībās.
----------	--

10. (papildu punktu) var iegūt, ja students spēj plašāk paskaidrot jebkuru no jautājuma komponentiem, tajā skaitā spēj padziļinātu argumentāciju pamatot ar starptautisko un pārnacionālo tiesu judikatūru vai valstu praksi.

Praktiskās daļas uzdevums

PIEZĪME PAR TIESĪBU AKTIEM: Kāzusā minētie Albānijas likumi "Par rotaļlietu drošumu" un "Par vietējo ražotāju atbalstu" ir izdomāti kāzusa vajadzībām.

"Pentru" SRL ir Moldovā reģistrēts uzņēmums, kas nodarbojas ar rotaļlietu un suvenīru ražošanu. Ņemot vērā panākumus vietējā tirgū, uzņēmums sāka meklēt iespējas tirgot savu produkciju citās Eiropas valstīs, vispirms Albānijā.

2022. gada jūlija vizītes Albānijā laikā "Pentru" SRL pārstāvjiem veiksmīgi izdevās nodibināt kontaktus ar vairākiem Albānijas uzņēmējiem, kas bija ieinteresēti iegādāties partiju ar "Pentru" SRL populārāko ražojumu – no 1000 miniatūriem koka gabaliem sastāvošu mozaīkmīklu. Tomēr "Pentru" SRL plānus sarežģīja Albānijas partijas "Albānija Pirmajā vietā" virzītais un 2022. gada augustā Albānijas Parlamentā pieņemtais likums "Par vietējo ražotāju atbalstu". Likums paredzēja, ka visas no trešajām valstīm (t.sk. no Moldovas) importētās preces ir jāapliek ar 10 % ievaduitas nodokli. "Pentru" SRL uzskata, ka šāds regulējums ir pretrunā ar Albānijas–Moldovas brīvās tirdzniecības līguma 4. pantu, kas aizliedz jaunu ievaduitu vai citu līdzīgu maksājumu ieviešanu abu valstu starpā. Mēģinot saprast, vai uzņēmumam būs jāmaksā šis Albānijas starptautiskajām saistībām neatbilstošais nodoklis, "Pentru" SRL vērsās gan Albānijas Ekonomikas, gan Tieslietu ministrijās ar lūgumu sniegt skaidrojumu par jaunā likuma piemērošanu. Abas ministrijas atbildēja, ka, lai gan jaunā ievaduita tik tiešām neatbilst Albānijas–Moldovas brīvās tirdzniecības līgumam, visām Albānijas valsts institūcijām, ieskaitot tiesas, ir jāpiemēro Albānijas Parlamenta pieņemtie likumi. Jauno likumu varēšot nepiemērot tikai tad, ja Parlaments to atcels vai arī Albānijas Konstitucionālā tiesa to atzīs par prettiesisku.

Turpmākajā sarakstē ar abām ministrijām "Pentru" SRL norādīja, ka kategoriski nepiekrīt to viedoklim par brīvās tirdzniecības līguma nepiemērojamību. "Pentru" SRL it īpaši vērsa institūciju vērību uz to, ka starptautiskie līgumi Albānijā kā monisma doktrīnai sekojošai valstij ir daļa no Albānijas tiesību sistēmas un tādēļ personām ir tiesības Albānijas tiesās prasīt no starptautiskajiem līgumiem izrietošo tiesību aizsardzību. Atbildēs abas ministrijas norādīja, ka, lai gan Albānija attiecībā uz starptautisko tiesību piemērojamību nacionālo tiesību sistēmā patiešām seko monisma pieejai, Albānijas–Moldovas brīvās tirdzniecības līgums nerada nekādas tiesības fiziskajām vai juridiskajām personām. Šis starptautiskais līgums esot noslēgts divu valstu starpā, un tādēļ tā izpildi var prasīt tikai pašas valstis viena no otras, nevis kurš katrs uzņēmums, kas nemaz nav reģistrēts Albānijā. Turklāt partijas "Albānija Pirmajā vietā" vadītā Tieslietu ministrija savā atbildē norādīja, ka šobrīd tā gatavo valdības lēmumu vienpusēji apturēt vairākus brīvās tirdzniecības līgumus, t.sk. Albānijas–Moldovas brīvās tirdzniecības līgumu, saistībā ar karu Ukrainā. Preces uz Albāniju nereti tiek transportētas caur Odesas ostu, kuru mēdz apšaudīt. Tādēļ, lai nepakļautu pārvadātājus un preces briesmām, vairāku Centrāleiropas brīvās tirdzniecības līgumu darbība esot jāaptur līdz karadarbības beigām.

Situāciju vēl vairāk sarežģīja Albānijā nesen pieņemtais likums "Par rotaļlietu drošumu", kurš paredzēja ievērot konkrētas prasības un procedūras attiecībā uz rotaļlietām, kurām "Pentru" SRL mozaīkmīkla neatbilda. Likuma preambulā bija norāde uz nepieciešamību saskaņot Albānijas kā Eiropas Savienības (ES) kandidātvalsts kopš 2014. gada tiesības ar ES tiesībām. Savukārt rotaļlietu jēdziens likuma 2. pantā bija traktēts ļoti plaši, ar tām saprotot "jebkuru

priekšmetu, kas var tikt izmantots izklaidēšanai vai audzināšanai saistošā veidā". Likuma tekstā nekādi izņēmumi attiecībā uz mozaīkmīklām nebija paredzēti. Tā kā Moldova bija ieguvusi ES kandidātvalsts statusu, "Pentru" SRL juristi sīkāk papētīja arī ES tiesību aktus. Viņi konstatēja, ka no ES direktīvas 2009/48/EK par rotaļlietu drošumu II pielikuma skaidri izriet, ka "Pentru" SRL ražotā mozaīkmīkla nav rotaļlieta. Neraugoties uz to, "Pentru" SRL īsti nebija skaidrs, cik lielā mērā uzņēmuma iespējamā strīdā ar Albānijas varas iestādēm varētu palīdzēt atsaukšanās uz šo ES direktīvu un tās neprecīzu ieviešanu Albānijā. Vēl jo vairāk, partijas "Albānija Pirmajā vietā" līderis Noels Kadare vairākkārt publiski izteicās, ka Albānija savulaik bija smagi nopūlējusies, lai iegūtu ES kandidātvalsts statusu, bet Moldovai kandidātvalsts statuss faktiski ir "uzdāvināts". Viņš dziļi un personiski jūtas par to aizskarts un meklēs iespējas "Eiropas tiesās" panākt, lai Moldovas kandidātvalsts statusu atceļ.

Neskatoties uz visām grūtībām, "Pentru" SRL tomēr nolemj riskēt un uzsāk sarunas par preču pirkuma līguma slēgšanu ar Albānijas sabiedrību "Enigmē" LLC. Pircējs "Enigmē" LLC ir ļoti ieinteresēts nopirkt 100,000 mozaīkmīklu par piedāvāto cenu – 10 EUR gabalā, tādējādi puses ļoti ātrā laikā atrod kopīgu valodu. 2022. gada decembrī "Pentru" SRL valdes priekšsēdētājs nosūta "Enigmē" LLC pārstāvim līguma projektu, izmantojot WhatsApp aplikāciju. Līgumā iekļauta atruna, ka visi strīdi, kas izriet no līguma, tiek skatīti Austrijas tiesā. Uz šo ziņu "Enigmē" LLC pārstāvis atbild ar emocijzīmi "labi/īkšķis vērsts uz augšu" 👍. 2023. gada janvārī "Pentru" SRL piegādā preces "Enigmē" LLC noliktavā Tirānā, bet "Enigmē" LLC par precēm nesamaksā.

Jautājumu saraksts

1. Argumentējiet, kā valsts tiesām ir jārisina kolīzija starp starptautisku līgumu un valsts parlamenta pieņemtu likumu, ja šī valsts seko monisma doktrīnai! (2 punkti)
2. Vai un pie kādiem nosacījumiem Albānija ir tiesīga vienpusēji apturēt brīvās tirdzniecības līgumu ar Moldovu, ja šis līgums nesatur nosacījumus par vienpusēju līguma darbības apturēšanu? (1 punkts)
3. Vai ES tiesības nodrošina "Pentru" SRL iespēju atsaukties uz ES direktīvu 2009/48/EK par rotaļlietu drošumu potenciālā strīdā ar Albānijas valsts iestādēm, ņemot vērā, ka Moldovai ir piešķirts ES kandidātvalsts statuss? Pamatojiet savu atbildi! (1 punkts)
4. Vai tiesu institūcijas var kontrolēt Eiropadomes pieņemto aktu tiesiskumu? Vai Noelam Kadarem kā privātpersonai ir iespējas apstrīdēt Eiropadomes 2022. gada jūnija sanāksmes secinājumus daļā par kandidātvalsts statusa piešķiršanu Moldovai Eiropas Cilvēktiesību tiesā, ES Vispārējā tiesā vai ES Tiesā? Pamatojiet savu atbildi! (3 punkti)
5. Vai "Pentru" SRL un "Enigmē" LLC vienošanās par strīdu izskatīšanu Austrijas tiesā ir juridiski saistoša (ang. – "is valid") no starptautisko tiesību viedokļa? Pamatojiet savu atbildi! (2 punkti)

1. Argumentējiet, kā valsts tiesām ir jārisina kolīzija starp starptautisku līgumu un valsts parlamenta pieņemtu likumu, ja šī valsts seko monisma doktrīnai! (2 punkti)

Saskaņā ar monisma doktrīnu, starptautiskie līgumi pēc ratifikācijas automātiski kļūst par daļu no valsts iekšējām tiesībām un, lai tie būtu saistoši personām, nav nepieciešama to ieviešana ar

nacionālo tiesību normām. Ja šāda valsts pieņem iekšējo normu, kas ir pretrunā ar starptautisku līgumu, tiesai ir pienākums dot priekšroku starptautiskajam līgumam, nevis iekšējam normatīvajam aktam (1 punkts). Tādēļ Albānijas tiesām būtu jāpiemēro Albānijas–Moldovas brīvās tirdzniecības līgums un nacionālās normas tikai tiktāl, cik tās nenonāk pretrunā ar Albānijas–Moldovas brīvās tirdzniecības līgumu (1 punkts).

2. Vai un pie kādiem nosacījumiem, saskaņā ar Vīnes konvenciju par starptautisko līgumu tiesībām, Albānija ir tiesīga vienpusēji apturēt brīvās tirdzniecības līgumu ar Moldovu, ja šis līgums nesatur nosacījumus par vienpusēju līguma darbības apturēšanu? Pamatojiet savu atbildi! (1 punkts)

Saskaņā ar Vīnes konvenciju par starptautisko līgumu tiesībām (1969), valsts nav tiesīga vienpusēji apturēt vai izbeigt līgumu, ja līgumā šāds mehānisms nav paredzēts, izņemot konvencijas 62. pantā noteiktos īpašos gadījumos, kad ir notikušas būtiskas apstākļu izmaiņas. Albānijas arguments par drošības apdraudējumu saistībā ar karu Ukrainā var tikt vērtēts kā būtiska izmaiņa, tomēr šādu vienpusēju apturēšanu jāveic saskaņā ar starptautiskajām procedūrām nevis politiski deklarējot. Turklāt ir mazticams, ka karadarbība Odesā tiešām objektīvi traucē visam tirdzniecības līgumam. Tādēļ vienpusēja šī līguma apturēšana nebūtu tiesiska.

3. Vai ES tiesības nodrošina "Pentru" SRL iespēju atsaukties uz ES direktīvu 2009/48/EK par rotaļlietu drošumu potenciālā strīdā ar Albānijas valsts iestādēm, ņemot vērā, ka Moldovai ir piešķirts ES kandidātvalsts statuss? Pamatojiet savu atbildi! (1 punkts)

Nē, ES tiesības neparedz "Pentru" SRL iespējas tieši atsaukties uz ES direktīvu pret Albānijas varas iestādēm. Ne Albānija, ne Moldova nav ES dalībvalstis (t.i., nav ES pamatlīgumu dalībnieces). Vīnes konvencijas 34. pants nosaka, ka starptautiski līgumi nerada saistības un tiesības attiecībā uz trešo valsti. Tāpat no LESD 288. panta izriet, ka direktīvas ir adresētas dalībvalstīm un ES tiesības neparedz individuālu tiesības īstenot direktīvās paredzētās tiesības kandidātvalstīs.

4. Vai tiesu institūcijas var kontrolēt Eiropadomes pieņemto aktu tiesiskumu? Vai Noelam Kadarem kā privātpersonai ir iespējas apstrīdēt Eiropadomes 2022. gada jūnija sanāksmes secinājumus daļā par kandidātvalsts statusa piešķiršanu Moldovai Eiropas Cilvēktiesību tiesā, ES Vispārējā tiesā vai ES Tiesā? Pamatojiet savu atbildi! (3 punkti)

Eiropas Cilvēktiesību tiesa (ECT): tā izskata tikai prasības par Eiropas Cilvēktiesību konvencijas dalībvalstu veiktiem cilvēktiesību pārkāpumiem nevis atceļ kādus konkrētus tiesību aktus, vēl jo vairāk ES, kas nav konvencijas dalībvalsts, tiesību aktus.

ES Tiesa: Eiropadomes tiesību aktu tiesiskums var tikt pārbaudīts ES tiesu institūcijās (LESD 263. panta 1. punkts un arī Vispārējās tiesas rīkojums lietā T-192/16 NF pret Eiropadomi, 42.-43. punkti). Individuālu iespējas vērsties ES Tiesā regulē LESD 263. panta 4. punkts. Taču, atbilstoši LESD 256. pantam, šādas lietas ir nodotas Vispārējās tiesas kompetencē un attiecīgi tieši ES Tiesā Noelam Kadarem nav iespēju vērsties.

ES Vispārējā tiesa: atbilstoši LESD 263. panta 4. punktam un 256. pantam, indivīdiem ir iespējas vērsties Vispārējā tiesā, lai apstrīdētu ES institūciju aktu tiesiskumu. Arī Taču prasībai jābūt vērstai pret juridiski saistošu aktu un indivīdam jābūt tieši un individuāli skartam ar šo aktu. ES Tiesa savā judikatūrā (piem., lieta 25/62 Plaumann) abus šo jēdzienus, jo īpaši "skart

individuāli", ir iztulkojusi šauri un šajā gadījumā Moldovas kandidātvalsts statusa iegūšana noteikti neskar Noelu Kadari tieši un individuāli LESD 263. panta izpratnē.

Tādējādi - Eiropadomes tiesību aktu tiesiskums var tikt pārbaudīts ES tiesu institūcijās (ja ir norādīts un pamatots - 1 punkts). Un nē, Noelam Kadarem kā privātpersonai nav iespējas apstrīdēt šos secinājumus nevienā no minētajām tiesām (ja ir norādīts un pamatots, tad 1 vai 2 punkti).

5. Vai "Pentru" SRL un "Enigmē" LLC vienošanās par strīdu izskatīšanu Austrijas tiesā ir juridiski saistoša (ang. – "is valid") no starptautisko tiesību viedokļa? Pamatojiet savu atbildi! (2 punkti)

Jā, vienošanās starp "Pentru" SRL un "Enigmē" LLC ir spēkā. Saskaņā ar Hāgas konvencija par tiesas izvēles līgumiem (Austrija ir Konvencijas dalībvalstis), 5. panta 1. un 2. punktu, Hāgas konvencijas līgumslēdzējas valsts tiesai (proti, gan Moldova, gan Albānija ir Konvencijas dalībvalstis no 2024. gada) vai tiesām, kas norādītas ekskluzīvā tiesas izvēles līgumā (proti, Austrija ir Konvencijas dalībvalsts no 2015.gada), ir jurisdikcija lemt par strīdu, uz kuru šis līgums attiecas, ja vien līgums saskaņā ar minētās valsts tiesību aktiem nav atzīstams par spēkā neesošu. Tiesa, kurai lieta ir piekritīga saskaņā ar 1. punktu, neatsakās to izskatīt, pamatojoties uz to, ka strīda izskatīšana ir piekritīga citas valsts tiesai.

Puses noslēdza vienošanās par strīdu izskatīšanu Austrijas tiesā ar WhatsApp aplikācijas palīdzību (Konvencijas 3.c(ii) pants), un no "Enigmē" LLC pārstāvja atbildes ar emocijzīmi "labi/īkšķis vērsts uz augšu" 👍 ir nepārpotāms, ka "Enigmē" LLC piekrīta "Pentru" SRL priekšlikumam izskatīt pušu iespējamus strīdus Austrijas tiesā.

10. (papildu) punktu var iegūt, ja students spēj plašāk paskaidrot jebkuru no jautājumiem, tajā skaitā spēj padziļinātu argumentāciju pamatot ar starptautisko un pārnacionālo tiesu judikatūru vai valstu praksi.